HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

1 decembrie 2011 *

În cauza C-145/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Handelsgericht Wien (Austria), prin decizia din 8 martie 2010, primită de Curte la 22 martie 2010, în procedura

Eva-Maria Painer

împotriva

Standard VerlagsGmbH,

Axel Springer AG,

Süddeutsche Zeitung GmbH,

Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG,

Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG,

* Limba de procedură: germana.

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte de cameră, domnii J. Malenovský (raportor), E. Juhász, G. Arestis, și T. von Danwitz, judecători,

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru doamna Painer, de G. Zanger, Rechtsanwalt;

— pentru Standard VerlagsGmbH, de M. Windhager, Rechtsanwältin;

— pentru guvernul austriac, de domnul E. Riedl, în calitate de agent;

— pentru guvernul spaniol, de doamna N. Díaz Abad, în calitate de agent;

— pentru guvernul italian, de doamna G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de doamna M. Russo, avvocato dello Stato;

— pentru Comisia Europeană, de doamna S. Grünheid, în calitate de agent,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 aprilie 2011,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 6 punctul 1 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74), precum și a articolului 5 alineatul (3) literele (d) și (e) și alineatul (5) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Painer, fotograf independent, pe de o parte, și cinci edituri de presă, și anume Standard VerlagsGmbH (denumită în continuare „Standard”), Axel Springer AG (denumită în continuare „Axel Springer”), Süddeutsche Zeitung GmbH, Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG și Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung

GmbH & Co KG, pe de altă parte, având ca obiect utilizarea de către acestea din urmă a unor fotografii ale Nataschei K.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

3 Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală, care figurează în anexa 1 C la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), semnat la Marrakech la 15 aprilie 1994, a fost aprobat prin Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994 privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competența sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) (JO L 336, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3).

4 Articolul 9 alineatul (1) din Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală prevede:

„Membrii trebuie să respecte articolele 1-21 din Convenția de la Berna [pentru protecția operelor literare și artistice (Actul de la Paris din 24 iulie 1971), astfel cum a fost modificată la 28 septembrie 1979 (denumită în continuare «Convenția de la Berna»)] și anexa la respectiva convenție. Totuși, membrii nu dispun de drepturi și

nici de obligații în temeiul prezentului acord în ceea ce privește drepturile conferite de articolul 6a din convenția menționată sau drepturile derivate din aceasta."

5 Conform articolului 2 alineatul (1) din Convenția de la Berna:

„Termenul «opere literare și artistice» cuprinde toate lucrările din domeniul literar, științific și artistic, oricare ar fi modul sau forma de exprimare, precum: cărțile, broșurile și alte scrieri; conferințele, alocuțiunile, predicile și alte opere de aceeași natură; operele dramatice sau dramatico-muzicale; operele coregrafice și pantomimele; compozițiile muzicale cu sau fără cuvinte; operele cinematografice, cărora le sunt asimilate operele exprimate printr-un procedeu analog cinematografiei; operele de desen, de pictură, de arhitectură, de sculptură, de gravură, de litografie; operele fotografice, cărora le sunt asimilate operele exprimate printr-un procedeu analog fotografiei; operele de artă aplicată; ilustrațiile, hărțile geografice; planurile, crochiurile și operele plastice referitoare la geografie, la topografie, la arhitectură sau la științe."

6 Articolul 10 alineatul (1) din Convenția de la Berna prevede:

„Sunt permise citatele extrase dintr-o operă făcută deja cunoscută publicului în mod legal, cu condiția ca ele să fie conforme bunelor uzanțe și în măsura justificată de scopul urmărit, inclusiv citatele din articole din jurnale și culegeri periodice, sub formă de revistă a presei."

7 Conform articolului 12 din Convenția de la Berna:

„Autorii de opere literare sau artistice beneficiază de dreptul exclusiv de a autoriza adaptările, aranjamentele și alte transformări ale operelor lor."

8 În temeiul articolului 37 alineatul (1) litera (c) din Convenția de la Berna:

„În caz de contestație asupra interpretării diferitor texte, textul în limba franceză va fi cel hotărâtor”.

9 Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) a adoptat la 20 decembrie 1996, la Geneva, Tratatul OMPI privind interpretările și execuțiile și fonogramele, precum și Tratatul OMPI privind drepturile de autor. Comunitatea Europeană a aprobat ambele tratate prin Decizia 2000/278/CE a Consiliului din 16 martie 2000 (JO L 89, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 20, p. 212).

10 Tratatul OMPI privind drepturile de autor prevede la articolul 1 alineatul (4) că părțile contractante trebuie să se conformeze articolelor 1-21 și anexei la Convenția de la Berna.

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 44/2001

11 Considerentele (11), (12) și (15) ale Regulamentului (CE) nr. 44/2001 prevăd:

„(11) Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în

general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură. [...]

(12) În afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției.

[...]

(15) În interesul administrării armonioase a justiției, este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile. [...]"

12 Conform articolului 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză."

13 Articolul 3 alineatul (1) din acest regulament prevede:

„Persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din prezentul capitol."

14 Articolul 6 punctul 1 din același regulament, care face parte din secțiunea 2 a capitolului II din acesta, intitulată „Competențe speciale", prevede:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru mai poate fi acționată în justiție:

1. atunci când există mai mulți pârâți, în fața instanței domiciliului oricăruia dintre aceștia, cu condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp, pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor."

Directiva 93/98/CEE

15 Directiva 93/98/CEE a Consiliului din 29 octombrie 1993 privind armonizarea duratei de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe (JO L 290, p. 9, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 141) prevede în considerentul (17):

„[...] protecția fotografiilor în statele membre face obiectul unor regimuri diferite; [...] pentru a obține o armonizare suficientă a duratei de protecție a drepturilor asupra operelor fotografice, în special asupra celor care, datorită caracterului lor artistic sau profesional, prezintă importanță în cadrul pieței interne, este necesară definirea nivelului de originalitate cerut în prezenta directivă; [...] o operă fotografică în înțelesul Convenției de la Berna trebuie să fie considerată originală dacă este o creație intelectuală a autorului, care îi reflectă personalitatea, fără ca alte criterii, precum valoarea

sau destinația, să fie luate în considerare; [...] protecția altor fotografii ar trebui reglementată de legislațiile interne."

16 Articolul 1 alineatul (1) din aceeași directivă prevede protecția prin dreptul de autor a unei opere literare sau artistice, în înțelesul articolului 2 din Convenția de la Berna, pe întreaga durată de viață a autorului acestei opere și încă 70 de ani după decesul său.

17 Articolul 6 din directiva menționată prevede:

„Fotografiile care sunt originale, în înțelesul că reprezintă o creație intelectuală proprie autorului, sunt protejate în conformitate cu articolul 1. Nu se aplică niciun alt criteriu pentru a stabili dacă acestea pot beneficia de protecție. Statele membre pot prevedea și protecția altor fotografii."

18 Directiva 93/98 a fost abrogată prin Directiva 2006/116/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe (JO L 372, p. 12, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 7), prin care s-a realizat codificarea acesteia și care conține în esență aceleași dispoziții. Directiva 2006/116 a intrat în vigoare la 16 ianuarie 2007.

19 Cu toate acestea, având în vedere data faptelor, în acțiunea principală este aplicabilă Directiva 93/98.

Directiva 2001/29

20 Considerentele (6), (9), (21), (31), (32) și (44) ale Directivei 2001/29 au următorul cuprins:

„(6) Fără o armonizare la nivel comunitar, acțiunile legislative la nivel național care au fost deja inițiate în câteva state membre pentru a răspunde provocărilor tehnologice ar putea crea diferențe semnificative de protecție și, în consecință, restricții în calea liberei circulații a serviciilor și produselor care încorporează sau au la bază proprietatea intelectuală, conducând la refragmentarea pieței interne și incoerență legislativă. Impactul unor asemenea diferențe legislative și al incertitudinii juridice va deveni tot mai important odată cu evoluția societății informaționale, care a dus deja la intensificarea exploatării transfrontaliere a proprietății intelectuale. Această evoluție poate și trebuie să se dezvolte. Diferențe legislative majore și incertitudinea protecției ar putea împiedica realizarea de economii de scară pentru noile produse și servicii protejate de dreptul de autor și drepturile conexe.

[...]

(9) Orice armonizare a dreptului de autor și a drepturilor conexe trebuie să aibă la bază un nivel ridicat de protecție, deoarece aceste drepturi sunt esențiale pentru creația intelectuală. Protecția lor contribuie la menținerea și dezvoltarea creativității în interesul autorilor, artiștilor interpreți sau executanți, producătorilor, consumatorilor, culturii, industriei și publicului larg. În consecință, proprietatea intelectuală a fost recunoscută ca parte integrantă a proprietății.

[...]

(21) Prezenta directivă trebuie să definească domeniul de aplicare al actelor aflate sub incidența dreptului de reproducere cu privire la diverși beneficiari. Aceasta trebuie să se realizeze în conformitate cu acquis-ul comunitar. Este necesară o definiție generală a acestor acte pentru a asigura certitudinea juridică în cadrul pieței interne.

[...]

(31) Trebuie păstrat un echilibru just între drepturile și interesele diverselor categorii de titulari de drepturi, precum și între acestea și drepturile și interesele utilizatorilor de obiecte protejate. [...]

(32) Prezenta directivă prevede o enumerare exhaustivă a excepțiilor și limitărilor privind dreptul de reproducere și dreptul de comunicare publică. Anumite excepții sau limitări se aplică doar dreptului de reproducere, dacă este cazul. Această listă ține cont în mod corespunzător de diferitele tradiții juridice ale statelor membre, având în același timp ca scop să asigure funcționarea pieței interne. Statele membre trebuie să aplice în mod coerent aceste excepții și limitări, care vor fi evaluate cu ocazia revizuirii legislației de punere în aplicare în viitor.

[...]

(44) Aplicarea excepțiilor sau limitărilor prevăzute de prezenta directivă trebuie realizată în conformitate cu obligațiile internaționale. Astfel de excepții și limitări nu pot fi aplicate într-un mod care să aducă atingere intereselor legitime ale titularului dreptului sau care să intre în conflict cu exploatarea normală a operei sale sau a altor obiecte protejate. Prevederea unor astfel de excepții sau limitări

de către statele membre ar trebui, în special, să reflecte în mod corespunzător impactul economic crescut pe care îl pot avea astfel de excepții și limitări în contextul noului mediu electronic. În consecință, ar putea fi necesar să se restrângă și mai mult domeniul de aplicare al anumitor excepții sau limitări în ceea ce privește anumite utilizări noi ale operelor și ale altor obiecte protejate."

21 Articolul 1 alineatul (1) din această directivă prevede:

„Prezenta directivă reglementează protecția juridică a dreptului de autor și a drepturilor conexe în cadrul pieței interne, acordând o atenție specială societății informaționale."

22 Articolul 2 din directiva menționată, referitor la dreptul de reproducere, prevede:

„Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte:

(a) pentru autori, a operelor lor;

[...]"

23 Conform articolului 3 alineatul (1) din aceeași directivă:

„Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorilor de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor lor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment."

24 Articolul 5 din Directiva 2001/29, intitulat „Excepții și limitări", prevede la alineatul (3) literele (d) și (e):

„Statele membre pot să prevadă excepții sau limitări la drepturile prevăzute la articolele 2 și 3 în următoarele cazuri:

[...]

(d) utilizarea de citate în scop de critică sau recenzie, cu condiția ca acestea să se refere la o operă sau un alt obiect protejat care a fost deja pus în mod legal la dispoziția publicului, să fie indicată sursa, inclusiv numele autorului, cu excepția cazurilor în care acest lucru se dovedește imposibil, și ca folosirea lor să fie în conformitate cu practica corectă și în măsura justificată de anumite scopuri speciale;

(e) utilizarea pentru scopuri de siguranță publică sau pentru a asigura buna desfășurare a procedurilor administrative, parlamentare sau judiciare [sau informarea corespunzătoare cu privire la acestea];

[...]"

25 Articolul 5 alineatul (5) din directiva menționată prevede:

„Excepțiile și limitările prevăzute la alineatele (1), (2), (3) și (4) se aplică numai în anumite cazuri speciale care nu intră în conflict cu exploatarea normală a operei sau a altui obiect protejat și nu aduc în mod nejustificat atingere intereselor legitime ale titularului dreptului."

Dreptul național

26 Dispozițiile menționate mai sus ale Directivei 2001/29 au fost transpuse în ordinea juridică austriacă prin Legea federală privind dreptul de autor asupra operelor literare și artistice și drepturile conexe (Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte, Urheberrechtsgesetz).

Acțiunea principală și întrebările preliminare

27 Doamna Painer lucrează de mai mulți ani ca fotograf independent și fotografiază printre altele copii din grădinițe și din cămine de copii. În cadrul acestei activități, a realizat mai multe fotografii ale Nataschei K.; în acest sens, reclamanta a conceput fundalul, a stabilit poziția și expresia feței, a manevrat aparatul foto și a developat fotografiile (denumite în continuare „fotografiile în litigiu").

28 De peste 17 ani, doamna Painer identifică cu numele său fotografiile pe care le realizează. În decursul timpului, această mențiune a fost aplicată în moduri diferite, cu ajutorul autocolantelor și/sau al imprimărilor pe mape decorative și pe cadrele de carton. Aceste mențiuni au cuprins întotdeauna numele și sediul profesional al reclamantei.

29 Doamna Painer a vândut fotografiile realizate, însă nu a acordat terților drepturi asupra respectivelor fotografii și nici nu și-a dat acordul în ceea ce privește publicarea acestor imagini. Prețul cerut pentru fotografii a cuprins numai plata costurilor de realizare.

30 În anul 1998, după ce Natascha K., pe atunci în vârstă de 10 ani, a fost răpită, autoritățile de siguranță competente au lansat un apel la sprijin pentru efectuarea cercetărilor, în cadrul căruia au fost utilizate fotografiile în litigiu.

31 Pârâții din acțiunea principală sunt edituri de presă. Numai Standard are sediul în Viena (Austria). Ceilalți pârâți în acțiunea principală au sediul în Germania.

32 Standard editează cotidianul *Der Standard*, care apare în Austria. Süddeutsche Zeitung GmbH editează cotidianul *Süddeutsche Zeitung*, care este difuzat în Austria și în Germania. Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG editează o revistă săptămânală în Germania, *Der Spiegel*, care apare și în Austria. Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG editează cotidianul *Express*, care apare exclusiv în Germania. Axel Springer editează cotidianul *Bild*, a cărui ediție națională nu este difuzată în Austria. În schimb, ediția de München a acestui ziar apare și în Austria. Axel Springer mai editează un cotidian, *Die Welt*, care este difuzat și în Austria, și publică de asemenea pagini de știri pe internet.

33 În anul 2006, Natascha K. a reușit să scape din mâinile răpitorului.

34 După evadarea Nataschei K. și înainte de prima sa apariție publică, pârâții din acțiunea principală au publicat fotografiile în litigiu în ziarele și pe paginile de internet indicate anterior fără a menționa însă numele autorului acestor fotografii sau cu menționarea altui nume decât cel al doamnei Painer în calitate de autor.

35 Relatările din diferitele ziare și de pe paginile de internet prezentau diferențe în ceea ce privește fotografiile în litigiu selectate și textele care le însoțeau. Pârâții din acțiunea principală invocă faptul că ar fi obținut fotografiile în litigiu de la o agenție de știri, fără ca numele doamnei Painer să fi fost menționat sau cu indicarea unui nume diferit de cel al doamnei Painer în calitate de autor.

36 Unele dintre aceste ziare au publicat, în plus, un portret realizat pe calculator, pe baza uneia dintre fotografiile în litigiu, care reprezenta presupusa înfățișare a Nataschei K., dat fiind că până la prima sa apariție publică nu a existat o fotografie recentă a Nataschei K. (denumit în continuare „portretul-robot în litigiu").

37 Doamna Painer a formulat o acțiune în fața Handelsgericht Wien la 10 aprilie 2007 și a solicitat constatarea faptului că pârâții din acțiunea principală trebuiau să înceteze imediat reproducerea și/sau distribuirea fără consimțământul său și fără menționarea numelui său în calitate de autor a fotografiilor și a portretului-robot în litigiu.

38 Doamna Painer a solicitat în plus obligarea pârâților din acțiunea principală la prezentarea conturilor, la plata unei remunerații adecvate și la plata unei despăgubiri pentru prejudiciul suferit.

39 Totodată, doamna Painer a inițiat o procedură privind măsurile provizorii, care deja a fost soluționată în ultimă instanță de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) prin hotărârea din 26 august 2009.

40 Astfel cum rezultă din decizia de trimitere, Oberster Gerichtshof a decis că, în temeiul dispozițiilor naționale aplicabile, publicarea portretului-robot în litigiu de către pârâții din acțiunea principală nu necesita consimțământul doamnei Painer.

41 În opinia acestei instanțe, este adevărat că fotografia în litigiu care a fost utilizată ca model pentru realizarea portretului-robot în litigiu era o operă fotografică protejată de dreptul de autor. Totuși, în cazul realizării și al publicării portretului-robot în litigiu nu a fost vorba despre o prelucrare pentru care ar fi fost necesar consimțământul doamnei Painer, în calitate de autoare a operei fotografice, ci despre o utilizare liberă, care putea fi realizată fără consimțământul său.

42 Astfel, aspectul dacă suntem în prezența unei prelucrări sau a unei utilizări libere depinde de efortul de creație investit în modelul inițial. Cu cât este mai intens efortul de creație, cu atât mai puțin se poate avea în vedere o utilizare liberă. În cazul unor fotografii portret precum fotografia în litigiu, creatorul nu are la dispoziție prea multe posibilități de creație artistică originală. Pentru acest motiv, întinderea protecției conferite de dreptul de autor pentru această fotografie este restrânsă. În plus, portretul-robot în litigiu realizat pe baza fotografiei respective ar constitui o lucrare nouă, independentă, protejată la rândul său de dreptul de autor.

43 În aceste condiții, Handelsgericht Wien a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 6 punctul 1 din [Regulamentul nr. 44/2001] trebuie interpretat în sensul că aplicarea sa și, prin urmare, judecarea împreună a mai multor cauze nu sunt excluse în cazul în care acțiunile formulate împotriva mai multor pârâți ca urmare a unor încălcări ale dreptului de autor identice din punct de vedere material au

temeiuri juridice care diferă de la o țară la alta, însă al căror conținut este în esență identic, astfel cum se întâmplă în toate statele europene în ceea ce privește dreptul de a solicita încetarea comportamentului contestat independent de existența unei fapte culpabile a pârâtului, dreptul la o remunerație adecvată în cazul actelor care aduc atingere dreptului de autor și dreptul de a obține despăgubiri pentru utilizarea nelegală a operei?

2) a) Articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în raport cu articolul 5 alineatul (5) din aceeași directivă, în sensul că nu este exclusă aplicarea sa în cazul în care un articol de presă care citează o operă sau un alt obiect protejat nu este o operă literară protejată de un drept de autor?

b) Articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în raport cu articolul 5 alineatul (5) din aceeași directivă, în sensul că nu este exclusă aplicarea sa în cazul în care opera sau un alt obiect protejat citat nu este însoțit de numele autorului sau al artistului interpret?

3) a) Articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în raport cu articolul 5 alineatul (5) din aceeași directivă, în sensul că aplicarea sa în interesul justiției penale pentru a proteja siguranța publică necesită un apel concret, actual și expres din partea autorităților competente la publicarea fotografiei, ceea ce înseamnă că publicarea fotografiei trebuie cerută în mod oficial de autorități în vederea cercetărilor, în caz contrar având loc o încălcare a dreptului de autor?

b) În cazul unui răspuns negativ la întrebarea de mai sus [litera a)]: mass-media pot invoca articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29 și în cazul în care hotărăsc din proprie inițiativă, în lipsa unei astfel de cereri din partea autorităților, dacă fotografiile trebuie publicate «în interesul siguranței publice»?

c) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea de mai sus [litera b)]: în acest caz, este suficient ca mass-media să afirme după momentul publicării fotografiilor că aceasta a fost efectuată în vederea cercetărilor sau este întotdeauna necesar ca cititorilor să le fi fost adresat un apel concret prin care li se cerea să contribuie la efectuarea cercetărilor referitoare la comiterea unei infracțiuni și ca acest apel să fi fost asociat în mod direct publicării fotografiei?

4) Articolul 1 alineatul (1) din Directiva 2001/29 și articolul 5 alineatul (5) din aceasta coroborate cu articolul 12 din Convenția de la Berna [...] trebuie interpretate, în special în raport cu articolul 1 din Primul protocol adițional din 20 martie 1952 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale [semnată la Roma la 4 noiembrie 1950] și cu articolul 17 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în sensul că dreptul de autor asigură unor opere fotografice și/sau unor fotografii, în special fotografii portret, o protecție mai «slabă» sau nu asigură nicio protecție ca urmare a faptului că, în ceea ce privește «fotografia realistă», acestea oferă posibilități de creație artistică prea limitate?"

Cu privire la admisibilitatea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare

44 În observațiile formulate, pârâții din acțiunea principală contestă, sub diferite aspecte, atât admisibilitatea cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare, cât și a mai multor întrebări preliminare.

45 În primul rând, pârâții din acțiunea principală susțin că cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare trebuie respinsă ca inadmisibilă întrucât, pe de o parte, instanța de trimitere nu a oferit în mod suficient explicații privind motivele care au determinat-o să aibă îndoieli referitoare la interpretarea dreptului Uniunii și, pe de altă parte, această instanță nu a stabilit o legătură suficientă între dispozițiile de drept național aplicabile acțiunii principale și cele de drept al Uniunii. În special, instanța menționată nu ar fi citat normele relevante ale dreptului național.

46 În această privință, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că necesitatea de a ajunge la o interpretare a dreptului Uniunii care să îi fie utilă instanței naționale presupune definirea de către aceasta din urmă a cadrului factual și normativ în care se încadrează întrebările adresate sau cel puțin explicarea ipotezelor de fapt pe care se întemeiază aceste întrebări (a se vedea în special Hotărârea din 17 februarie 2005, Viacom Outdoor, C-134/03, Rec., p. I-1167, punctul 22, Hotărârea din 12 aprilie 2005, Keller, C-145/03, Rec., p. I-529, punctul 29, precum și Hotărârea din 6 decembrie 2005, ABNA și alții, C-453/03, C-11/04, C-12/04 și C-194/04, Rec., p. I-10423, punctul 45).

47 Curtea a insistat de asemenea asupra importanței menționării de către instanța de trimitere a motivelor exacte care au determinat-o să reflecteze asupra interpretării dreptului Uniunii și să considere necesar să adreseze Curții întrebări preliminare. Astfel, Curtea a statuat că este indispensabil ca instanța națională să ofere un minim de explicații cu privire la motivele care au stat la baza alegerii prevederilor de drept al Uniunii a căror interpretare o solicită și cu privire la legătura pe care o stabilește între aceste prevederi și legislația națională aplicabilă litigiului (a se vedea în special Hotărârea din 21 ianuarie 2003, Bacardi-Martini și Cellier des Dauphins, C-318/00, Rec., p. I-905, punctul 43, precum și Hotărârea ABNA și alții, citată anterior, punctul 46).

48 În speță, se impune precizarea că decizia de trimitere definește cadrul factual și cadrul normativ național în care se înscriu întrebările adresate. În plus, instanța de trimitere indică motivele care au determinat-o să considere necesar să adreseze Curții întrebările preliminare, în măsura în care invocă punctele de vedere contrare susținute de părțile din acțiunea principală în ceea ce privește compatibilitatea cu dispozițiile de

drept al Uniunii vizate de întrebările menționate a dispozițiilor naționale relevante, astfel cum au fost interpretate de Oberster Gerichtshof în procedura privind măsurile provizorii.

49 Rezultă că, în speță, Curtea dispune de elemente suficiente care să îi permită să răspundă în mod util instanței de trimitere.

50 În aceste condiții, excepția invocată de pârâții din acțiunea principală cu privire la acest aspect trebuie să fie respinsă, astfel încât cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare este admisibilă.

51 În al doilea rând, pârâții din acțiunea principală consideră în special că prima întrebare este inadmisibilă întrucât instanța de trimitere nu poate adresa Curții o întrebare preliminară referitoare la interpretarea Regulamentului nr. 44/2001. Astfel, numai instanțele ale căror hotărâri nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern pot cere Curții, în temeiul articolului 68 alineatul (1) CE, să se pronunțe cu titlu preliminar asupra interpretării regulamentului menționat. Or, în speță, hotărârile pronunțate de instanța de trimitere, care ar fi o instanță de prim grad de jurisdicție, sunt supuse unei căi de atac în dreptul intern.

52 În această privință, trebuie subliniat că Regulamentul nr. 44/2001, care face obiectul cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare, a fost adoptat în temeiul articolului 65 CE, care intră sub incidența titlului IV din partea a treia din Tratatul CE.

53 Într-adevăr, conform articolului 68 alineatul (1) CE, instanțele de prim grad de jurisdicție nu dispun de un drept de sesizare cu titlu preliminar atunci când sunt în cauză acte adoptate în domeniul de aplicare al titlului IV din Tratatul CE.

54 Cu toate acestea, întrebarea preliminară a fost adresată la 22 martie 2010, și anume după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona. Or, articolul 68 CE a fost abrogat, cu efect de la 1 decembrie 2009, data intrării în vigoare a acestui din urmă tratat. În prezent, cererilor preliminare de interpretare a actelor adoptate în domeniul cooperării judiciare în materie civilă li se aplică normele generale care guvernează cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE. În consecință, articolul 267 TFUE se aplică și în cadrul cererilor cu privire la Regulamentul nr. 44/2001.

55 Prin urmare, instanțe precum instanța de trimitere pot adresa Curții o întrebare preliminară referitoare la interpretarea Regulamentului nr. 44/2001.

56 În aceste condiții, trebuie subliniat că prima întrebare trebuie considerată admisibilă.

57 În al treilea rând, pârâții din acțiunea principală susțin că a doua întrebare litera a) este lipsită de pertinență și, prin urmare, inadmisibilă, pentru motivul că instanța de trimitere nu a constatat că articolele de presă în cauză în acțiunea principală nu sunt protejate de un drept de autor.

58 Totuși, potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul cooperării instituite prin articolul 267 TFUE, revine numai instanței naționale sesizate cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată competența să aprecieze, în raport cu particularitățile cauzei, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este în principiu obligată să se pronunțe (a se vedea Hotărârea din 5 februarie 2004, Schneider, C-80/01, Rec., p. I-1389, punctul 21, Hotărârea din 30 iunie 2005, Längst, C-165/03, Rec., p. I-5637, punctul 31, precum și Hotărârea din 16 octombrie 2008, Kirtruna și Vigano, C-313/07, Rep., p. I-7907, punctul 26).

59 Rezultă că întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul factual și normativ pe care îl definește sub propria răspundere și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de pertinență. Curtea nu poate respinge o cerere formulată de o instanță națională decât dacă reiese în mod vădit că interpretarea dreptului Uniunii solicitată nu are niciun raport cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate (a se vedea în special Hotărârea din 5 decembrie 2006, Cipolla și alții, C-94/04 și C-202/04, Rec., p. I-11421, punctul 25, Hotărârea din 7 iunie 2007, van der Weerd și alții, C-222/05-C-225/05, Rep., p. I-4233, punctul 22, precum și Hotărârea Kirtruna și Vigano, citată anterior, punctul 27).

60 Or, simpla împrejurare că decizia de trimitere nu conține o constatare formală conform căreia articolele de presă în cauză în acțiunea principală nu sunt protejate de un drept de autor nu este de natură să indice în mod evident că a doua întrebare litera a) este de natură ipotetică sau că nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale.

61 Prin urmare, împrejurarea că instanța de trimitere nu a constatat că articolele de presă în cauză în acțiunea principală nu sunt protejate de un drept de autor nu este de natură să determine inadmisibilitatea celei de a doua întrebări litera a).

62 În aceste condiții, a doua întrebare litera a) trebuie considerată admisibilă.

63 În al patrulea rând, în opinia pârâților din acțiunea principală, a doua întrebare litera b) este de asemenea inadmisibilă întrucât, în măsura în care răspunsul la această întrebare rezultă din însuși modul de redactare a articolului 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29, aceasta nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile.

64 Cu toate acestea, unei instanțe naționale nu i se interzice nicidecum să adreseze Curții o întrebare preliminară al cărei răspuns, în opinia pârâților din acțiunea principală, nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2008, UGT-Rioja și alții, C-428/06-C-434/06, Rep., p. I-6747, punctele 42 și 43).

65 Astfel, chiar presupunând că răspunsul la întrebarea adresată nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile, această întrebare nu devine totuși inadmisibilă.

66 În aceste condiții, a doua întrebare litera b) trebuie considerată admisibilă.

67 În al cincilea rând, pârâții din acțiunea principală susțin că cea de a patra întrebare este inadmisibilă întrucât este prea generală și nu are efecte asupra soluționării acțiunii principale.

68 Această întrebare nu se înscrie însă în niciuna dintre situațiile menționate la punctul 59 din prezenta hotărâre.

69 Astfel, instanța națională solicită să se stabilească dacă diferențierea realizată de Oberster Gerichtshof, astfel cum rezultă din cuprinsul punctelor 41 și 42 din prezenta hotărâre, între libera utilizare și reproducerea unei fotografii portret este compatibilă cu dreptul Uniunii. Or, o astfel de diferențiere depinde de existența și/sau de întinderea protecției conferite conform criteriilor atribuite de dreptul Uniunii unui astfel de obiect.

70 Cea de a patra întrebare adresată de instanța de trimitere, în măsura în care vizează tocmai să clarifice existența și/sau întinderea acestei protecții, nu poate, prin urmare, să fie considerată ca neavând nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale și nici ca fiind de natură ipotetică.

71 În aceste condiții, trebuie să se considere că a patra întrebare este admisibilă.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

72 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că împrejurarea că unele acțiuni formulate împotriva mai multor pârâți ca urmare a unor încălcări ale dreptului de autor identice din punct de vedere material au temeiuri juridice naționale care diferă de la un stat membru la altul se opune aplicării acestei dispoziții.

73 Norma de competență prevăzută la articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede că un pârât poate fi acționat în justiție, atunci când există mai mulți pârâți, în fața instanței de la domiciliul oricăruia dintre aceștia cu condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor.

74 Întrucât derogă de la competența de principiu a instanței de la domiciliul pârâtului menționată la articolul 2 din Regulamentul nr. 44/2001, această normă specială este de strictă interpretare, nefiind posibilă interpretarea sa dincolo de ipotezele preconizate în mod explicit de regulamentul menționat (a se vedea Hotărârea din 11 octombrie 2007, Freeport, C-98/06, Rep., p. I-8319, punctul 35 și jurisprudența citată).

75 Astfel, după cum reiese din considerentul (11) al Regulamentului nr. 44/2001, normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată în general de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite, în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură.

76 Din cuprinsul articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 nu rezultă că identitatea temeiurilor juridice ale acțiunilor formulate împotriva diferiților pârâți face parte dintre condițiile prevăzute pentru aplicarea acestei dispoziții (Hotărârea Freeport, citată anterior, punctul 38).

77 În ceea ce privește obiectivul său, norma de competență prevăzută la articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 răspunde, pe de o parte, conform considerentelor (12) și (15) ale acestui regulament, obiectivului de facilitare a bunei administrări a justiției, de reducere la minimum a posibilității apariției procedurilor concurente și de evitare astfel a riscului pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor.

78 Pe de altă parte, aceeași normă nu poate fi totuși aplicată astfel încât să permită reclamantului să formuleze o cerere îndreptată împotriva mai multor pârâți numai în scopul chemării în judecată a unuia dintre aceștia în fața altei instanțe decât acelea din statul în care are domiciliul (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 septembrie 1988, Kalfelis, 189/87, Rec., p. 5565, punctele 8 și 9, precum și Hotărârea din 27 octombrie 1998, Réunion européenne și alții, C-51/97, Rec., p. I-6511, punctul 47).

79 În această privință, Curtea a arătat că, pentru ca anumite decizii să poată fi considerate ca fiind ireconciliabile, în sensul articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, nu este suficient ca soluțiile să fie divergente, ci trebuie și ca această divergență să se înscrie în cadrul aceleiași situații de fapt și de drept (a se vedea Hotărârea Freeport, citată anterior, punctul 40).

80 Or, în cadrul aprecierii existenței raportului de conexitate între diferite cereri, adică a riscului pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor, identitatea temeiurilor juridice ale acțiunilor formulate reprezintă numai unul dintre mai mulți factori pertinenți. Această identitate nu este o condiție indispensabilă pentru aplicarea articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 (a se vedea în acest sens Hotărârea Freeport, citată anterior, punctul 41).

81 Astfel, o diferență între temeiurile juridice ale acțiunilor formulate împotriva diferiților pârâți nu se poate opune, *per se*, aplicării articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, în măsura în care era totuși previzibil ca pârâții să fie supuși riscului de a putea fi acționați în justiție în statul membru în care cel puțin unul dintre ei are domiciliul (a se vedea în acest sens Hotărârea Freeport, citată anterior, punctul 47).

82 O astfel de apreciere se impune cu atât mai mult atunci când, precum în acțiunea principală, reglementările naționale pe care se întemeiază acțiunile formulate împotriva diferiților pârâți se dovedesc a fi, în opinia instanței de trimitere, în esență identice.

83 Pe de altă parte, revine instanței naționale sarcina de a aprecia, ținând seama de toate elementele dosarului, existența raportului de conexitate dintre diferitele cereri formulate în fața acesteia, adică a riscului pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor respective. În acest cadru, împrejurarea că pârâții cărora titularul unui drept de autor le reproșează încălcări ale dreptului său identice din punct de vedere material au acționat sau nu au acționat în mod independent poate fi pertinent.

84 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că simplul fapt că unele acțiuni formulate împotriva mai multor pârâți ca urmare a unor încălcări ale dreptului de autor identice din punct de vedere material au temeiuri juridice naționale care diferă de la un stat membru la altul nu se opune aplicării acestei

dispoziții. Revine instanței naționale sarcina de a aprecia, ținând seama de toate elementele dosarului, existența riscului pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor.

Cu privire la a patra întrebare

85 Cea de a patra întrebare, care trebuie examinată în al doilea rând, a fost adresată de instanța de trimitere pentru a aprecia temeinicia poziției conform căreia pârâții din acțiunea principală nu aveau nevoie de consimțământul doamnei Painer pentru a publica portretul-robot în litigiu, realizat plecând de la o fotografie portret, întrucât întinderea protecției conferite de dreptul de autor pentru această fotografie era restrânsă sau nu exista nicio protecție în considerarea posibilităților de creație artistică limitate pe care le permite fotografia respectivă.

86 Prin urmare, întrebarea formulată de instanța de trimitere trebuie înțeleasă ca solicitând, în esență, să se stabilească dacă articolul 6 din Directiva 93/98 trebuie interpretat în sensul că, în temeiul acestei dispoziții, o fotografie portret poate fi protejată de dreptul de autor și, în caz afirmativ, dacă, în considerarea posibilităților de creație artistică pretins prea limitate pe care le pot oferi astfel de fotografii, această protecție, în special în ceea ce privește regimul reproducerii operei prevăzut la articolul 2 litera (a) din Directiva 2001/29, este mai redusă decât protecția de care beneficiază alte opere, mai ales cele fotografice.

87 În ceea ce privește, în primul rând, problema dacă fotografiile realiste, în special fotografiile portret, beneficiază de protecția dreptului de autor în temeiul articolului 6 din Directiva 93/98, trebuie subliniat că, în Hotărârea din 16 iulie 2009, Infopaq International (C-5/08, Rep., p. I-6569, punctul 35), Curtea a statuat deja că dreptul de autor

nu se poate aplica decât în cazul unui obiect, precum o fotografie, care este original, fiind o creație intelectuală proprie a autorului său.

88 Astfel cum rezultă din considerentul (17) al Directivei 93/98, o creație intelectuală este proprie autorului său atunci când reflectă personalitatea acestuia.

89 Or, această situație se regăsește în cazul în care autorul a putut să își exprime capacitățile creative cu ocazia realizării operei făcând alegeri libere și creative (a se vedea, *a contrario*, Hotărârea din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții, C-403/08 și C-429/08, Rep., p. I-9083, punctul 98).

90 În ceea ce privește fotografia portret, trebuie subliniat că autorul va putea să facă alegeri libere și creative în mai multe moduri și la momente diferite pe parcursul realizării fotografiei.

91 În stadiul fazei preparatorii, autorul va putea alege amplasarea în cadru, poziția persoanei care urmează să fie fotografiată sau lumina. La momentul realizării fotografiei portret, el va putea alege încadrarea, unghiul de fotografiere sau atmosfera creată. În sfârșit, cu ocazia developării clișeului, autorul va putea alege dintre diversele tehnici de developare existente tehnica pe care dorește să o adopte sau poate proceda, dacă este cazul, la utilizarea de programe informatice.

92 Prin alegerile sale, autorul unei fotografii portret este astfel în măsură să îi imprime operei create „nota personală”.

93 În consecință, în ceea ce privește o fotografie portret, marja de care dispune autorul pentru a-și exercita capacitățile creative nu este neapărat redusă sau chiar inexistentă.

94 Având în vedere ceea ce precedă, este necesar, prin urmare, să se considere că, în temeiul articolului 6 din Directiva 93/98, o fotografie portret poate fi protejată de dreptul de autor cu condiția ca o astfel de fotografie să fie o creație intelectuală a autorului, care reflectă personalitatea acestuia și care se manifestă prin alegerile libere și creative ale autorului făcute cu ocazia realizării fotografiei respective, aspect care trebuie verificat de instanța națională în fiecare cauză.

95 În ceea ce privește, în al doilea rând, problema dacă o astfel de protecție este mai redusă decât protecția de care beneficiază alte opere, în special celelalte opere fotografice, trebuie subliniat de la început că autorul unei opere protejate beneficiază, în temeiul articolului 2 litera (a) din Directiva 2001/29, în special de dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte.

96 În această privință, Curtea a statuat că sfera protecției conferite prin această dispoziție trebuie să fie cuprinzătoare (a se vedea Hotărârea Infopaq International, citată anterior, punctul 43).

97 În plus, trebuie să se constate că niciun element al Directivei 2001/29 sau al unei alte directive aplicabile în materie nu permite să se considere că întinderea unei astfel de protecții depinde de existența unor eventuale diferențe între posibilitățile de creație artistică cu ocazia realizării diferitor categorii de opere.

98 Prin urmare, în ceea ce privește o fotografie portret, protecția conferită de articolul 2 litera (a) din Directiva 2001/29 nu poate fi mai redusă decât protecția de care beneficiază alte opere, inclusiv celelalte opere fotografice.

99 Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la cea de a patra întrebare că articolul 6 din Directiva 93/98 trebuie interpretat în sensul că, în temeiul acestei dispoziții, o fotografie portret poate fi protejată de dreptul de autor cu condiția ca aceasta să fie o creație intelectuală a autorului, care reflectă personalitatea acestuia și care se manifestă prin alegerile libere și creative ale autorului făcute cu ocazia realizării fotografiei respective, aspect care trebuie verificat de instanța națională în fiecare cauză. Din momentul în care s-a verificat că fotografia portret în cauză prezintă calitatea unei opere, protecția acesteia nu este mai redusă decât protecția de care beneficiază orice altă operă, inclusiv cea fotografică.

Cu privire la a treia întrebare literele a) și b)

100 Prin intermediul celei de a treia întrebări literele a) și b), instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în lumina articolului 5 alineatul (5) din această directivă, în sensul că, într-o cauză precum acțiunea principală, aplicarea sa necesită un apel concret, actual și expres din partea autorităților de siguranță la publicarea unei fotografii în vederea cercetărilor, iar, în ipoteza în care o astfel de condiție nu este cerută, dacă mass-media pot invoca această dispoziție în cazul în care hotărăsc din proprie inițiativă, în lipsa unui apel la sprijin pentru efectuarea cercetărilor din partea autorităților, că o fotografie trebuie publicată în interesul siguranței publice.

101 În această privință, trebuie să se constate că dispozițiile Directivei 2001/29 nu precizează circumstanțele în care este posibilă invocarea unui interes de siguranță publică în vederea utilizării unei opere protejate, astfel încât statele membre care decid să prevadă o astfel de excepție dispun de o largă marjă de apreciere (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 16 iunie 2011, Stichting de Thuiskopie, C-462/09, Rep., p. I-5331, punctul 23).

102 Astfel, o asemenea marjă de apreciere este, pe de o parte, conformă cu opinia potrivit căreia fiecare stat membru este cel mai în măsură să stabilească, în conformitate cu nevoile sale naționale, cerințele de siguranță publică, în lumina considerațiilor istorice, economice, juridice sau sociale care îi sunt proprii (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 16 decembrie 2008, Michaniki, C-213/07, Rep., p. I-9999, punctul 56).

103 Pe de altă parte, această marjă de apreciere este conformă cu jurisprudența Curții potrivit căreia, în lipsa unor criterii suficient de exacte în cuprinsul unei directive pentru a delimita obligațiile care rezultă din aceasta, revine statelor membre sarcina să stabilească pe teritoriul lor criteriile cele mai pertinente pentru a asigura respectarea acestei directive (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 februarie 2003, SENA, C-245/00, Rec., p. I-1251, punctul 34, și Hotărârea din 16 octombrie 2003, Comisia/Belgia, C-433/02, Rec., p. I-12191, punctul 19).

104 Cu toate acestea, marja de apreciere de care beneficiază statele membre atunci când utilizează excepția prevăzută la articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29 trebuie exercitată în limitele stabilite de dreptul Uniunii.

105 În această privință, trebuie subliniat în primul rând că dintr-o jurisprudență constantă rezultă că, atunci când adoptă măsuri de aplicare a unei reglementări a Uniunii, autoritățile naționale sunt obligate să își exercite puterea discreționară cu respectarea principiilor generale ale dreptului Uniunii, între care și principiul proporționalității

(a se vedea în special Hotărârea din 20 iunie 2002, Mulligan și alții, C-313/99, Rec., p. I-5719, punctele 35 și 36, Hotărârea din 25 martie 2004, Cooperativa Lattepiú și alții, C-231/00, C-303/00 și C-451/00, Rec., p. I-2869, punctul 57, precum și Hotărârea din 14 septembrie 2006, Slob, C-496/04, Rec., p. I-8257, punctul 41).

106 Conform acestui principiu, măsurile pe care statele membre au dreptul să le adopte trebuie să fie de natură să realizeze obiectivul urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia (Hotărârea din 14 decembrie 2004, Arnold André, C-434/02, Rec., p. I-11825, punctul 45, Hotărârea Swedish Match, C-210/03, Rec., p. I-11893, punctul 47, precum și Hotărârea din 6 decembrie 2005, ABNA și alții, citată anterior, punctul 68).

107 În al doilea rând, marja de apreciere de care beneficiază statele membre nu poate fi utilizată într-un mod care să compromită obiectivul principal al Directivei 2001/29, care, astfel cum rezultă din considerentul (9) al acesteia, este instituirea unui nivel ridicat de protecție, în special în favoarea autorilor, care este esențială pentru creația intelectuală.

108 În al treilea rând, exercitarea marjei de apreciere respective trebuie să respecte exigența de securitate juridică pentru autori în ceea ce privește protecția operelor lor, menționată în considerentele (4), (6) și (21) ale Directivei 2001/29. O astfel de exigență impune ca utilizarea pentru scopuri de siguranță publică a unei opere protejate să nu depindă de o intervenție discreționară a însuși utilizatorului operei protejate (a se vedea în acest sens Hotărârea Infopaq International, citată anterior, punctul 62).

109 În al patrulea rând, întrucât constituie o derogare de la principiul general stabilit prin aceeași directivă, mai precis necesitatea unei autorizări din partea titularului dreptului de autor pentru orice reproducere a unei opere protejate, articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29 trebuie, potrivit unei jurisprudențe constante,

să facă obiectul unei interpretări restrictive (Hotărârea din 29 aprilie 2004, Kapper, C-476/01, Rec., p. I-5205, punctul 72, și Hotărârea din 26 octombrie 2006, Comisia/Spania, C-36/05, Rec., p. I-10313, punctul 31).

110 În al cincilea rând, marja de apreciere de care beneficiază statele membre este limitată de articolul 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29, care condiționează instituirea excepției prevăzute la articolul 5 alineatul (3) litera (e) din această directivă de respectarea a trei cerințe, și anume, mai întâi, ca această excepție să se aplice numai în anumite cazuri speciale, apoi, ca ea să nu aducă atingere exploatării normale a operei și, în sfârșit, ca aceasta să nu aducă în mod nejustificat atingere intereselor legitime ale titularului dreptului de autor.

111 Având în vedere toate exigențele și precizările menționate, nu se poate permite unui mijloc de informare în masă, precum, în speță, o editură de presă, să își atribuie protecția siguranței publice. Astfel, numai statul, ale cărui autorități competente dispun de mijloacele adecvate și de structuri coordonate, trebuie considerat responsabil și apt să asigure realizarea unui astfel de obiectiv de interes general prin adoptarea de măsuri adaptate, inclusiv, de exemplu, difuzarea unui apel la sprijin pentru efectuarea cercetărilor.

112 Prin urmare, o astfel de editură nu poate utiliza, din proprie inițiativă, o operă protejată de un drept de autor invocând un obiectiv de siguranță publică.

113 Cu toate acestea, ținând seama de vocația presei într-o societate democratică și într-un stat de drept, de a informa publicul, fără alte restricții decât cele strict necesare, nu este exclus ca o editură de presă să poată contribui în mod punctual la realizarea unui obiectiv de siguranță publică prin publicarea unei fotografii a unei persoane căutate. Însă trebuie să se impună ca această inițiativă să se încadreze, pe de o parte, în contextul unei decizii adoptate sau al unei acțiuni desfășurate de autoritățile naționale competente și care urmărește să garanteze siguranța publică și, pe de altă parte, să fie

întreprinsă în acord și în coordonare cu autoritățile menționate pentru a evita riscul de a periclita măsurile luate de aceste din urmă autorități. Un apel concret, actual și expres din partea autorităților de siguranță la publicarea unei fotografii în vederea cercetărilor nu este totuși necesar.

114 Argumentul invocat de pârâți conform căruia, în numele libertății presei, mass-media trebuie să poată invoca articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29 și în lipsa apelului la sprijin pentru efectuarea cercetărilor nu poate să conducă la o concluzie diferită. Astfel, după cum a subliniat avocatul general la punctul 163 din concluzii, această dispoziție are ca unic obiectiv asigurarea protecției siguranței publice, iar nu evaluarea comparativă a protecției proprietății intelectuale și a libertății presei.

115 Pe de altă parte, astfel cum rezultă din articolul 10 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, și din articolul 11 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, exercitarea libertății presei nu este destinată să protejeze siguranța publică, ci tocmai cerințele protecției siguranței publice pot justifica o restricție a libertății menționate.

116 Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la cea de a treia întrebare literele a) și b) că articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în lumina articolului 5 alineatul (5) din această directivă, în sensul că un mijloc de informare în masă, precum o editură de presă, nu poate utiliza, din proprie inițiativă, o operă protejată de dreptul de autor invocând un obiectiv de siguranță publică. Totuși, nu este exclus ca acest mijloc de informare în masă să poată contribui în mod punctual la realizarea unui astfel de obiectiv prin publicarea unei fotografii a unei persoane căutate. Trebuie să se impună ca această inițiativă să se încadreze, pe de o parte, în contextul unei decizii adoptate sau al unei acțiuni desfășurate de autoritățile naționale competente și care urmărește să garanteze siguranța publică și,

pe de altă parte, să fie întreprinsă în acord și în coordonare cu autoritățile menționate pentru a evita riscul de a periclita măsurile luate de aceste din urmă autorități, fără a fi totuși necesar un apel concret, actual și expres din partea autorităților de siguranță la publicarea unei fotografii în vederea cercetărilor.

Cu privire la a treia întrebare litera c)

117 Având în vedere răspunsul dat la a treia întrebare literele a) și b), nu este necesar să se răspundă la a treia întrebare litera c).

Cu privire la a doua întrebare

Observații introductive

118 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat că, prin intermediul celei de a doua întrebări literele a) și b), Curtea este chemată să interpreteze aceeași dispoziție a dreptului Uniunii, și anume articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29.

119 În temeiul acestei dispoziții, statele membre pot să prevadă o excepție de la dreptul exclusiv de reproducere al autorului asupra operei sale, atunci când este vorba, de exemplu, despre citate în scop de critică sau de recenzie, cu condiția ca acestea să

se refere la o operă sau la un alt obiect protejat care a fost deja pus în mod legal la dispoziția publicului, să fie indicată sursa, inclusiv numele autorului, cu excepția cazurilor în care acest lucru se dovedește imposibil, și ca folosirea lor să fie în conformitate cu practica corectă și în măsura justificată de scopurile speciale urmărite.

120 Dispoziția menționată are astfel ca obiectiv să împiedice ca dreptul exclusiv de reproducere conferit autorilor să constituie un obstacol în calea publicării, prin intermediul citatelor, a unor extrase dintr-o operă deja accesibilă publicului și a inserării de comentarii sau de critici.

121 Este cert că opera menționată în cauza principală este o fotografie portret a Nataschei K.

122 Or, trebuie subliniat că instanța de trimitere pleacă de la ipoteza conform căreia o operă fotografică intră în domeniul de aplicare al articolului 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29. Pe de altă parte, o astfel de ipoteză nu este contestată de niciuna dintre părțile din acțiunea principală, de niciunul dintre statele membre care au prezentat observații și nici de Comisia Europeană.

Trebuie să se răspundă la cea de a doua întrebare literele a) și b) în această perspectivă, fără pronunțare asupra temeiniciei ipotezei menționate și nici asupra problemei dacă fotografiile în litigiu au fost utilizate efectiv în scopul citării.

124 Cu titlu introductiv, trebuie precizat de asemenea sensul noțiunii „pus la dispoziția publicului", menționată în versiunea în limba franceză a articolului 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29.

125 În această privință, trebuie subliniat că nici articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 și nicio altă dispoziție cu caracter general din aceasta nu definește ceea ce trebuie să se înțeleagă prin expresia din limba franceză „mise à la disposition du public d'une œuvre". În plus, această noțiune este utilizată în mai multe contexte și nu i se atribuie un conținut identic, fapt ilustrat în special de articolul 3 alineatul (2) din această directivă.

126 În aceste condiții, potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în măsura în care este posibil, în lumina normelor aplicabile ale dreptului internațional și în special a normelor care figurează în Convenția de la Berna (a se vedea Hotărârea din 7 decembrie 2006, SGAE, C-306/05, Rec., p. I-11519, punctele 35, 40 și 41, precum și Hotărârea Football Association Premier League și alții, citată anterior, punctul 189), reținându-se că, în temeiul articolului 37 din respectiva convenție, în caz de contestație a interpretării diferitor texte, textul în limba franceză este considerat autentic.

127 Or, din versiunea în limba franceză a articolului 10 alineatul (1) din Convenția de la Berna, care are un domeniu de aplicare *ratione materiae* comparabil cu cel al articolului 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29, rezultă că sunt permise, în anumite condiții, numai citatele extrase dintr-o operă făcută deja cunoscută publicului în mod legal.

128 În aceste condiții, prin expresia în limba franceză „mise à la disposition du public d'une œuvre", în sensul articolului 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29, trebuie să se înțeleagă faptul de a face opera accesibilă publicului. Această interpretare este confirmată de altfel nu numai de expresia „made available to the public", ci și de expresia „der Öffentlichkeit zugänglich gemacht", utilizate fără vreo distincție în versiunile în limbile engleză și germană ale articolului 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29, precum și la articolul 10 alineatul (1) din Convenția de la Berna.

Cu privire la a doua întrebare litera a)

129 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera a), instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în lumina articolului 5 alineatul (5) din această directivă, în sensul că împrejurarea că un articol de presă care citează o operă sau un alt obiect protejat nu este o operă literară protejată de dreptul de autor nu împiedică aplicarea acestei dispoziții.

130 În această privință, trebuie subliniat de la început că articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 enumeră o serie de condiții pentru aplicarea sa, printre care nu figurează cerința ca o operă sau un alt obiect protejat să fie citate în cadrul unei opere literare protejate de dreptul de autor.

131 Contrar celor susținute de guvernul italian în observațiile sale scrise, textul „cu condiția ca acestea să se refere la o operă sau un alt obiect protejat care a fost deja pus în mod legal la dispoziția publicului", care figurează la articolul 5 alineatul (3) litera (d) menționat, vizează fără echivoc opera sau un alt obiect protejat care fac obiectul citării, iar nu obiectul în care se face citarea.

132 În ceea ce privește contextul în care se înscrie articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29, trebuie amintit că, astfel cum reiese din considerentul (31) al acestei directive, prin aplicarea directivei menționate trebuie păstrat un „echilibru just" între drepturile și interesele autorilor, pe de o parte, și cele ale utilizatorilor de obiecte protejate, pe de altă parte.

133 Trebuie subliniat totodată că, deși este adevărat că, potrivit jurisprudenței Curții, astfel cum a fost amintită la punctul 109 din prezenta hotărâre, condițiile enumerate la articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 trebuie să facă obiectul unei interpretări restrictive, întrucât această dispoziție constituie o derogare de la regula generală stabilită de această directivă, nu este mai puțin adevărat că interpretarea condițiilor menționate trebuie să permită de asemenea menținerea efectului util al excepției astfel stabilite și respectarea finalității sale (a se vedea în acest sens Hotărârea Football Association Premier League și alții, citată anterior, punctele 162 și 163).

134 Or, articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 are ca obiectiv realizarea unui echilibru just între dreptul la libertatea de exprimare al utilizatorilor unei opere sau ai unui alt obiect protejat și dreptul de reproducere conferit autorilor.

135 Acest echilibru just se asigură în speță prin privilegierea exercitării dreptului la libertatea de exprimare al utilizatorilor în raport cu interesul autorului de a se putea opune reproducerii unor extrase din opera sa care a fost făcută deja cunoscută publicului în mod legal, asigurând în același timp dreptul autorului de a i se menționa, în principiu, numele.

136 Din această perspectivă bipolară, problema dacă citarea se face în cadrul unei opere protejate de dreptul de autor sau, dimpotrivă, al unui obiect care nu este protejat de un astfel de drept este lipsită de relevanță.

137 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare litera a) că articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în lumina articolului 5 alineatul (5) din această directivă, în sensul că împrejurarea că un articol de presă care citează o operă sau un alt obiect protejat nu este o operă literară protejată de dreptul de autor nu împiedică aplicarea acestei dispoziții.

Cu privire la a doua întrebare litera b)

138 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera b), instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în lumina articolului 5 alineatul (5) din această directivă, în sensul că împrejurarea că opera sau un alt obiect protejat care este citat nu este însoțit de numele autorului sau al artistului interpret se opune aplicării acestei dispoziții.

139 Dispozițiile articolului 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 stabilesc o obligație de principiu conform căreia, în cazul citatelor, trebuie să fie indicată sursa, inclusiv numele autorului, cu excepția cazurilor în care acest lucru se dovedește imposibil, înțelegându-se că opera sau un alt obiect protejat care sunt citate au fost făcute deja cunoscute publicului în mod legal.

140 În această privință, trebuie subliniat că din decizia de trimitere rezultă că pârâții din acțiunea principală au declarat, fără alte precizări, că ar fi obținut fotografiile în litigiu de la o agenție de știri.

141 Or, în măsura în care, anterior utilizării lor de către pârâții din acțiunea principală, fotografiile în litigiu s-au aflat în posesia unei agenții de știri, care, conform susținerilor pârâților, le-a trimis ulterior acestora din urmă, se poate prezuma în mod legitim că această agenție a intrat în posesia fotografiilor menționate ca urmare a unei puneri la dispoziție legale. Prin urmare, trebuie să se considere că numele autorului fotografiilor în litigiu a fost menționat cu această ocazie. Astfel, în lipsa unei indicări a numelui, respectiva punere la dispoziția publicului ar fi ilegală și, în consecință, articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 nu ar fi aplicabil.

142 Astfel, întrucât numele autorului fotografiilor în litigiu fusese deja menționat, utilizatorului ulterior al acestor fotografii nu i-a fost nicidecum imposibil să îl indice, în conformitate cu obligația prevăzută la articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29.

143 Totuși, trebuie subliniat de asemenea că acțiunea principală prezintă particularitatea de a se înscrie în contextul unei anchete penale, în cadrul căreia, după ce Natascha K. a fost răpită, în anul 1998, autoritățile naționale de siguranță competente au lansat un apel la sprijin pentru efectuarea cercetărilor, reproducând fotografiile în litigiu.

144 În consecință, nu se poate exclude ipoteza ca autoritățile naționale de siguranță să fi fost la originea punerii la dispoziția publicului a fotografiilor în litigiu, care au făcut obiectul utilizării ulterioare de către pârâții din acțiunea principală.

145 Or, o astfel de punere la dispoziție nu impune, conform articolului 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29, spre deosebire de articolul 5 alineatul (3) litera (d) din directiva menționată, indicarea numelui autorului.

146 În consecință, omisiunea din partea utilizatorului inițial, care are dreptul de a invoca articolul 5 alineatul (3) litera (e), de a indica, cu ocazia punerii la dispoziția publicului a unei opere protejate, numele autorului său nu are nicio influență asupra caracterului licit al acestui act.

147 În speță, în ipoteza în care fotografiile în litigiu, în conformitate cu articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29, au fost inițial puse la dispoziția publicului de către autoritățile naționale de siguranță competente și în ipoteza în care, cu ocazia utilizării inițiale legale, nu a fost indicat numele autorului, o utilizare ulterioară a

acelorași fotografii de către presă impunea în mod cert, conform articolului 5 alineatul (3) litera (d) din directiva menționată, indicarea sursei lor, însă nu în mod necesar a numelui autorului lor.

148 Astfel, dat fiind că nu revine presei obligația de a verifica dacă există vreun motiv pentru o astfel de omisiune, acesteia îi este imposibil ca, într-o situație similară, să identifice și/sau să indice numele autorului și, prin urmare, presa trebuie considerată ca fiind scutită de obligația de principiu de a indica numele autorului.

149 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare litera b) că articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în lumina articolului 5 alineatul (5) din această directivă, în sensul că aplicarea sa este supusă obligației de a indica sursa, inclusiv numele autorului sau al artistului interpret al operei sau al unui alt obiect protejat care sunt citate. Cu toate acestea, în cazul în care, în aplicarea articolului 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29, acest nume nu a fost indicat, obligația menționată trebuie considerată ca fiind respectată dacă a fost indicată numai sursa.

Cu privire la cheltuielile de judecată

150 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

1) **Articolul 6 punctul 1 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că simplul fapt că unele acțiuni formulate împotriva mai multor pârâți ca urmare a unor încălcări ale dreptului de autor identice din punct de vedere material au temeiuri juridice naționale care diferă de la un stat membru la altul nu se opune aplicării acestei dispoziții. Revine instanței naționale sarcina de a aprecia, ținând seama de toate elementele dosarului, existența riscului pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor.**

2) **Articolul 6 din Directiva 93/98/CEE a Consiliului din 29 octombrie 1993 privind armonizarea duratei de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe trebuie interpretat în sensul că, în temeiul acestei dispoziții, o fotografie portret poate fi protejată de dreptul de autor cu condiția ca aceasta să fie o creație intelectuală a autorului, care reflectă personalitatea acestuia și care se manifestă prin alegerile libere și creative ale autorului făcute cu ocazia realizării fotografiei respective, aspect care trebuie verificat de instanța națională în fiecare cauză. Din momentul în care s-a verificat că fotografia portret în cauză prezintă calitatea unei opere, protecția acesteia nu este mai redusă decât protecția de care beneficiază orice altă operă, inclusiv cea fotografică.**

3) **Articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională trebuie interpretat, în lumina articolului 5 alineatul (5) din această directivă, în sensul că un mijloc de informare în masă, precum o editură de presă, nu poate utiliza, din proprie inițiativă, o operă protejată de dreptul de autor invocând un obiectiv de siguranță publică. Totuși, nu este exclus ca acest mijloc de informare în masă să poată contribui în mod punctual la realizarea**

unui astfel de obiectiv prin publicarea unei fotografii a unei persoane căutate. Trebuie să se impună ca această inițiativă să se încadreze, pe de o parte, în contextul unei decizii adoptate sau al unei acțiuni desfășurate de autoritățile naționale competente și care urmărește să garanteze siguranța publică și, pe de altă parte, să fie întreprinsă în acord și în coordonare cu autoritățile menționate pentru a evita riscul de a periclita măsurile luate de aceste din urmă autorități, fără a fi totuși necesar un apel concret, actual și expres din partea autorităților de siguranță la publicarea unei fotografii în vederea cercetărilor.

4) **Articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în lumina articolului 5 alineatul (5) din această directivă, în sensul că împrejurarea că un articol de presă care citează o operă sau un alt obiect protejat nu este o operă literară protejată de dreptul de autor nu împiedică aplicarea acestei dispoziții.**

5) **Articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat, în lumina articolului 5 alineatul (5) din această directivă, în sensul că aplicarea sa este supusă obligației de a indica sursa, inclusiv numele autorului sau al artistului interpret al operei sau al unui alt obiect protejat care sunt citate. Cu toate acestea, în cazul în care, în aplicarea articolului 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29, acest nume nu a fost indicat, obligația menționată trebuie considerată ca fiind respectată dacă a fost indicată numai sursa.**

Semnături